

HET NEDERLANDSE RODE KRUIS

DISTRICT: MIDDEN-LIMBURG

AFDELING: ECHT EN OMSTREKEN

Drs. E.W.J. Ficken, Rode Kruis Arts

E.F./R.K.:02.09.16

Datum: 16 december 2002

Onderwerp: Lesavond: Het begon met Florence Nightingale !

Florence Nightingale (1820-1910)

Deze Engelse verpleegkundige, geboren te Florence op 12 mei 1820 en hervormster van het ziekenhuiswezen, had al vroeg een levendige belangstelling voor sociaal en filantropisch werk. Ondanks sterk verzet van haar welgestelde familie bekwaamde zij zich – grotendeels autodidactisch, hoewel zij korte tijd doorbracht in het Diaconessenhuis te Kaiserswerth (Duitsland) én te Paris (Frankrijk) bij de “Zusters van St-Vincent de Paul” – in de ziekenverpleging en legde zich daarna toe op de reorganisatie van een klein ziekenhuis in Harley Street te London (Engeland).

Toen in 1854, tijdens de zogenaamde “Krimoorlog” (1854-1856), W.H. Russell, als correspondent van “The Times”, de mensonterende toestand van de zieke en gewonde (Britse) soldaten aan het front aan de kaak stelde, bood zij haar diensten aan. Zij werd benaderd door Sidney Herbert, toen minister van Oorlog, en werd aan het hoofd van een groep van 38 bevriende verpleegsters, naar Scutari gezonden. Met grote wilskracht, geduld en tact schiep zij orde in het Britse legerhospitaal aldaar en wist zij te bereiken dat de verzorging van de gewonden grondig verbeterde. Hier kreeg zij ook, van de soldaten, haar erenaam: “De dame met de lamp”. Dit vanwege het feit, dat zij ook ’s nachts, zwaar zieke en stervende soldaten, met haar olielamp, in het veldhospitaal opzocht, hen verzorgde en moed insprak. Na haar terugkeer in Engeland (1856) richtte zij met het, te harer ere in het “Nightingale Fund” bijeengebrachte geld, een verpleegstersschool op in het St. Thomas's Hospital te London, de eerste deugdelijke verpleegstersopleiding, en werd daardoor de ‘pionierster’ van de moderne verpleegkunde. Ze hield zich speciaal bezig met de medisch-verpleegkundige problemen in het leger, wat resulteerde in de oprichting van de “Medical Army School” (1857) en de oprichting van het “Departement van Gezondheid” in Brits-Indië (1867). Als eerste vrouw werd zij in 1907 door koning Edward VII, onderscheiden met de “Order of Merit”. Het Internationale Rode Kruis reikt, te harer ere, eens in de twee jaar, aan verdienstelijke verpleegkundigen, de Florence-Nightingale-medaille uit.

(Jean) Henry Dunant (1828-1910)

De oprichter van het Internationale Rode Kruis: Jean Henry Dunant, werd geboren op 8 mei 1828 te Genève (Zwitserland). Zijn ouders waren reeds zeer actief binnen sociaal-charitatieve organisaties. Zelf ging hij een carrière tegemoet als: bankier, schrijver en filantroop. Tijdens de reeds eerder genoemde “Krimoorlog” (vanaf 1854) werd de wereld, middels de verschillende pers-publicaties, opgeschrikt door het vreselijke lijden van de gewonde en zieke soldaten op de verschillende slagvelden. Het eerder genoemde optreden daarbij van de Engelse verpleegster Florence Nightingale (1820-1910) maakte ook op Henry Dunant een diepe indruk.

Hijzelf raakte ook betrokken bij dergelijke mensonterende toestanden, tijdens de bloedige veldslag bij het noord-italiaanse Solferino (1859); waarbij 40.000 slachtoffers onverzorgd op de slagvelden achterbleven. Samen met andere vrijwilligers, organiseerde Henry Dunant de hulpverlening aan deze gewonde en zieke soldaten. Naar aanleiding van deze ervaringen, schreef hij, tussen 1860 en 1862, het overbekende boek “Un souvenir de Solferino”; waarin hij een krachtig pleidooi hield, voor het stichten

van een organisatie van vrijwilligers, die de zorg voor gewonde / zieke militairen op zich zou nemen. Hieruit vloeide voort, het door hem, in 1863 opgerichte Rode Kruis. In Genève stelde hij daartoe een "Commissie van vijf" samen, om hem te helpen zijn ideeën te verwezenlijken en te verbreiden. Deze commissie kwam voort uit het "Geneefse Genootschap tot Nut van het Algemeen".

De Conventies van Genève

In datzelfde jaar (1863), werd op een internationale conferentie, eveneens in Genève, tussen zestien landen, regels opgesteld voor de vrijwillige hulpverlening in oorlogstijd. Tevens werd toen het 'rode kruis op het witte veld', als officieel 'beschermd' teken voor het Rode Kruis vastgesteld. Dit alles kreeg in 1864 internationale rechtsgeldigheid in het *Eerste Verdrag van Genève* (1864); waarin de verbetering van het lot van de gewonde / zieke soldaten te velde werd verzekerd.

In 1901 ontving Henry Dunant, voor al zijn inzet en werkzaamheden, samen met de franse pacifist Frédéric Passy, de Nobelprijs voor de vrede.

In het *Tweede Verdrag van Genève* (1899), werden regels vastgelegd voor de verbetering van het lot van gewonde / zieke schipbreukelingen van de zee-strijdkrachten.

Het *Derde Verdrag van Genève* (1929), behelsde de menswaardige behandeling der krijgsgevangenen. Ten slotte werd in het *Vierde Verdrag van Genève* (1949), de bescherming van de burgers in oorlogstijd vastgelegd.

Feitelijk zijn in deze vier verdragen (tezamen gedateerd: 12 augustus 1949), die gebaseerd zijn op de eerbied voor de mens en zijn persoonlijke waardigheid, vastgelegd:

De grondregel, dat de leden van de strijdkrachten, die buiten gevecht zijn gesteld, alsmede de burgers die zich in de macht van de vijand bevinden, onder alle omstandigheden respectvol en humanaan behandeld dienen te worden. Tevens zijn hierin ook nog vastgelegd: de bescherming van medisch en verpleegkundig personeel, hun materiaal en hun transportmiddelen, alsmede de medische instellingen.

De Grondslag van het Rode Kruis

De Grondslag van alle verdragen wordt gevormd door de volgende fundamentele regels van het humanitair oorlogsrecht:

- 1) Personen buiten gevecht en zij die niet rechtstreeks deelnemen aan de vijandelijkheden, hebben recht op respectering van hun leven en van hun lichamelijke en morele waardigheid. Zij moeten onder alle omstandigheden worden beschermd en menswaardig worden behandeld, zonder enig onderscheid des persoons.
- 2) De zieken en gewonden worden bijeengebracht en verzorgd, door de partij in het conflict die hen in zijn macht heeft. Deze bescherming heeft ook betrekking op medisch personeel, materiaal, transportmiddelen en medische instellingen. Het 'Rode Kruis' is het embleem, dat aanduidt, dat zo'n bescherming moet worden gegeven, het moet te allen tijde worden gerespecteerd en mag niet worden misbruikt.
- 3) Het is verboden, een vijand die buiten gevecht is gesteld of die zich heeft overgegeven, te verwonden of te doden.
- 4) Krijgsgevangenen en burgers, in handen van de tegenpartij, hebben recht op respectering van hun leven, hun waardigheid, hun familie-rechten en hun geloofsovertuiging. Zij moeten worden beschermd tegen elke gewelddadige actie. Zij hebben recht op uitwisseling van berichten van hun familie en op het ontvangen van hulpgoederen.
- 5) Iedereen moet zich beschermd weten door algemeen erkende grondrechten. Niemand mag verantwoordelijk worden gesteld, voor een daad die hij niet heeft begaan. Niemand mag gemarteld worden, of worden onderworpen worden aan wrede of vernederende behandelingen of straffen.
- 6) Partijen in een conflict en hun krijgsmachten kunnen niet ongelimiteerd kiezen uit oorlogsmethoden en krijgsmiddelen. Het is verboden wapens of enigerlei oorlogsmethoden te gebruiken, die onnodig lijden kunnen veroorzaken.
- 7) Partijen in een conflict moeten te allen tijde onderscheid maken tussen de burgerbevolking en strijders, opdat de bevolking en civiele objecten worden ontzien. Zij mogen hun aanvallen alleen richten op militaire doelen.

In 1977, werd op een regerings-conferentie nog overeenstemming bereikt over twee zogenaamde "Aanvullende Protocollen", waarin de vier conventies van Genève nog wat werden 'verfijnd' en ook de interne conflicten, binnen één natie, werden betrokken.

Het Nederlandse Rode Kruis

Bij de oprichting van het Rode Kruis in 1863, werd direct het Internationale Comité van het Rode Kruis (C.I.C.R.) gevormd, dat (thans nog) bestaat uit maximaal 25 Zwitserse ingezetenen. Aansluitend werden in verschillende landen ook nationale Rode-Kruis-instellingen opgericht; zo ook op 19 juli 1867, in Nederland, door Koning Willem II. Belangrijke initiatiefnemer hier was de militaire arts Johan Hendrik Christiaan Basting (1817-1870), die enorm 'gegrepen' was door het boek "Un souvenir de Solferino", dat geschreven was door Henry Dunant. Na zijn militaire opleiding, werd Johan Basting chirurgijn-majoor bij het regiment "Grenadiers en Jagers". Hij ontmoette Henry Dunant op het eerder genoemde congres in 1863, waar hij, samen met Henry Dunant, aan de laatste drie artikelen van het *Eerste Verdrag van Genève* (1864) heeft gewerkt. Hij was ook de vertaler van Dunant's boek naar het nederlands, dat hij als titel meegaf: "Solferino; De stem der mensheid op het slagveld". In Nederland hebben de leden van het Koninklijk Huis zich altijd zeer betrokken gevoeld tot het werk van het (Nederlandse) Rode Kruis, dat functioneerde op de navolgende grondbeginselen.

Grondbeginselen

- a) Menslievendheid; Het doel van het Rode Kruis is, leven en gezondheid van de mens te beschermen en eerbied jegens hem te waarborgen.
- b) Onpartijdigheid; Het Rode Kruis maakt geen onderscheid wat betreft nationaliteit, ras, geloofsovertuiging, stand of politieke mening.
- c) Neutraliteit; Het Rode Kruis kiest nimmer partij en mengt zich nooit in kwesties van politieke, godsdienstige of ideologische aard.
- d) Onafhankelijkheid; Het Rode Kruis dient altijd zijn eigen identiteit te bewaren, om overeenkomstig zijn eigen grondbeginselen te kunnen handelen.
- e) Vrijwilligheid; Het Rode Kruis werkt op vrijwillige basis, zonder enig winst-oogmerk.
- f) Eenheid; Het Rode Kruis staat voor iedereen open en brengt zijn werk in het hele land ten uitvoer.
- g) Algemeenheid; Het Rode Kruis is een wereldomvattende instelling, waarin alle leden gelijke plichten en verantwoordelijkheden hebben.

Drs. E.W.J. Ficken, Rode-Kruis-arts.